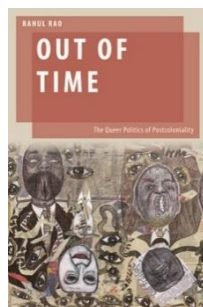

Recensió d'Out of Time. The Queer Politics of Postcoloniality de Rahul Rao

Leon Freude
Universitat de Barcelona

Rao, Rahul (2020). *Out of Time. The Queer Politics of Postcoloniality*. Oxford Press
ISBN: 9780190865511

INTRODUCCIÓ

El llibre *Out of Time. The Queer Politics of Postcoloniality* de Rahul Rao, imprès per l'editorial *Oxford Press* el 2020, és una obra important per a qui treballa el solapament dels estudis postcolonials i postfeministes (o *queers*) i per les ciències socials en general. El llibre és una posada en pràctica de la proposta de Chakrabarty de provincialitzar Europa (2000), pel que fa al seu treball empíric i la generació conceptual, basat principalment en dades d'Uganda i la Índia. Destaca per un treball empíric molt variat i una rica i aclaridora discussió general que discuteix tres conceptes de suma importància: homonacionalisme, homoromanticisme i homocapitalisme. A més, malgrat ser una temàtica amb forta implicació afectiva –pensem en debats entorn a racisme i homofòbia– aconsegueix un diàleg obert a partir de moltes perspectives i girs sense perdre's en cap moment en acusacions culpabilitzadores i desmobilitzadores. Per això, crec que el llibre de Rao pot ser una aportació per la docència i la recerca que es fa a i sobre

Catalunya en relació a l'entramat sexualitat, gènere, ètnia, raça, estat i nació (Coll Planas et al., 2020; Freude i Vergés Bosch, 2020; Rodó Zárata, 2020; Sadurní Balcells i Pujol Tarrés, 2015).

Sobre l'autor

En l'esperit dels coneixements situats, Rahul Rao dedica unes pàgines del llibre a la seva situació on ens convida a acompanyar-lo en una reflexió que es llegeix honesta i en part dolorosa. És l'experiència d'un investigador indi vivint al Regne Unit que fa recerca sobre relacions de gènere, sexualitat i el llegat colonial a Uganda aspirant a facilitar connexions sud-sud. Amb el seu testimoni d'haver sigut llegit com a *muzungu* (estranger i sovint blanc) per fer treball de camp sobre sexualitat, quan confiava poder construir ponts sud-sud, ja ens endinsa en els problemes que es dibuixen des de l'interseccionalitat. Les respostes personals de Rao donen compte de la seva vindicació teòrica de l'allò trans, seguint a Susan Stryker et al. (2008).

Rao és lector al Departament de Polítiques i Estudis Internacionals de la *School of Oriental and African Studies (SOAS)* de la *University of London*. És un dels d'investigadors destacats que en un panorama global busquen articular estudis post-colonials amb estudis post-feministes o *queer*. També és autor del llibre *Third World Protest: Between Home and the World* (2010).

SOBRE EL CONTINGUT

Chapter 1. Introduction. The queer politics of postcoloniality

Al capítol 1, la introducció titulada com el subtítol del llibre –*The queer politics of postcoloniality*– ofereix tres dreceres de la història recent per aproximar-nos al llibre. Així repassa breument els debats internacionals entorn al *Anti Homosexuality Bill (AHB)* a Uganda a partir de 2009, els debats a la Índia entorn a l'eliminació de la secció 377 de l'*Indian Penal Code (IPC)* i els debats públics, especialment parlamentaris, al Regne Unit sobre la responsabilitat britànica pel tràfic d'esclaus i la criminalització de l'homosexualitat al seu imperi.

Així mateix, s'exposen els tres fils teòrics que es van entreteixint al llarg de l'obra. El primer fil fa referència al tracte dels drets LGTB en la governabilitat global, basant-se principalment en els successos entorn a la ugandesa AHB. Rao no denega una lògica civilitzadora en el debat tal i com ho planteja la proposta de Jasbir Puar: l'occident com a avançat, i l'orient com a endarrerit i bàrbar pel que fa a la diversitat sexual i de gènere (Puar, 2007). Però Rao complementa el terme homonacionalisme per l'homocapitalisme i l'homoromanticisme. A través de la hegemònica lògica de la raó neoliberal l'homocapitalisme “ofereix una

estratègia de persuasió aparentment més consensual que l'homonacionalisme amb els seus trops coercitius de civilització i barbàrie”¹ (p. 12, traducció pròpia). L’homocapitalisme posiciona els drets LGTB en nom de la finalitat superior del creixement o la productivitat, en el cas d’Uganda i l’AHB, aquest paper el té el Banc Mundial, en altres casos, l’empresariat LGTB-*friendly*. L’homoromanticisme, en canvi, fa referència a les estratègies que *queers* del nord utilitzen sovint per rebatre l’homonacionalisme. Construeixen un relat en el qual l’homofòbia resulta un import occidental cap a un món *queer*, relat que no només suposa inexactitud històrica, sinó també l’aniquilació de l’agència.

El segon fil teòric entronca amb els debats feministes sobre la interseccionalitat (Rodó, 2020). Posa de relleu la mal-leabilitat d’allò *queer* i el que *queer* comporta. Dependent del context, les configuracions i camps de poders situats en temps i espai, *queer* trascendeix allò que es refereix a sexualitat i engloba imperialisme i anti-imperialisme, paganisme i cristianisme, blanquitud, burgesia o subalternitat. En aquest context, Rao també fa una proposta innovadora pensant en l’articulació de casta i gènere pensant en la cinta de Möbius.

El tercer i últim fil teòric fa referència a temps i espai. En concret, es tracte de com temps i espai, com passat i futur, com poders colonials i post-colonials marquen el present de les lluites LGTB. Aquí se centra en els debats, tant a la Índia, i a Uganda, com al Regne Unit que dibuixen l’homofòbia com a importada per part del colonialisme o essencialment pròpia.

Chapter 2. The Location of Homophobia

Al capítol 2 –*The Location of Homophobia*– Rao busca ubicar homofòbia: ve de l’oest com a importació, o és propi d’Uganda? Per respondre la pregunta confronta dues figures discursives que apareixen al debat global de l’AHB: Per una banda, el concepte homonacionalisme de Jasbir Puar (2007) i, per altra, una proposta conceptual complementària seva, homoromanticisme. El discurs homonacionalista que presenta l’occident com a paradís LGTB, imagina Uganda en el context de l’AHB com “’cor de la foscor’ gai”² (p. 33, traducció pròpia). Argumenta que aquest discurs que està perpetrat per NGO i Estats també resulta molt còmode per conservadors d’Uganda que poden al·legar que queerness i homosexualitat són una importació colonial gens ugandesa. Oposat a l’homonacionalisme, Rao introdueix el terme homoromanticisme, que argumenta, com fan molts activistes del nord global per combatre l’homonacionalisme, que no és

¹ “Offers an apparently more consensual strategy of persuasion than homonationalism with its coercive tropes of civilization and barbarism”.

² “Gay ‘heart of darkness’”.

l'homosexualitat que va ser una importació colonial, sinó l'homofòbia; construeix així un món pre-colonial idíl·lic quant a la diversitat sexual i de gènere que a més anul·la l'agència ugandesa: “L'homoromanticisme és còmplice de reiterar la visió dels africans com a mancats de la capacitat d'agència necessària per funcionar com a autors de formes innovadores i indígenes d'afecte queer i anti-queer”³ (p. 34, traducció pròpia). Rao adverteix que tant homosexualitat i homofòbia estan imbricats en el sistema modern i que, en part, es pot sostenir a través del llegat la legislació colonial pel que fa a la criminalització de l'homosexualitat, avui en dia també pels interessos Evangelicals d'Estats Units. Però adverteix de les relacions bidireccionals entre conservadors ugandesos i occidentals i critica que basar-se 100 % en aquest l'argumentari homoromanticista eclipsa l'agència dels ugandesos. Molt semblant a Morán Faúndes (2019), reivindica homofòbia a Uganda com el resultat d'interessos d'actors africans i occidentals.

Per sostenir el seu argument, el capítol destaca per un repàs no nou, però per això no menys valuós de l'homofòbia en sí (p. 34-35), com també en relació a les teories post-colonials negres (pp. 49-52), l'homofòbia com a col·laboració imperial (pp. 52-63) i l'homofòbia com a descolonització (pp. 64-67). Rebat homonacionalisme i homoromanticisme argumentant que la (in)tolerància cap a persones LGTB ha variat molt al llarg del temps per localitzar-la, denunciant el caràcter problemàtic de localitzar homofòbia.

Chapter 3. Re-Membering Mwanga, Mourning the Martyrs

El capítol 3 —*Re-Membering Mwanga, Mourning the Martyrs*— parteix d'un emmarcament teòric de memòria i història. A partir d'aquest s'analitza la memòria d'un dels mites fundacionals d'Uganda. Contràriament a relats homonacionalistes, el desig entre el mateix sexe sí que hi era present. Els personatges centrals són el jove Kabaka (títol de rei de Buganda), Mwanga i els seus patges que en una situació política complicada per Buganda esdevenen màrtirs d'una Uganda cristiana en procés de fundació. En la lectura sexualitzada —més forta a partir dels anys 2000— Mwanga tenia sexe amb els seus patges; amb l'arribada més forta del cristianisme els patges li deneguen el sexe i Mwanga els mata, cosa que els converteix en màrtirs. Rao recull les memòries dels màrtirs a partir de entrevistes semi-estructurades a diverses persones que celebràvem els màrtirs. En aquestes entrevistes troba que la vida sexual de Mwanga no hi té un pes gaire important i que dominen el desinterès (no es fa referència a les pràctiques

³ “Homoromanticism is complicit in reiterating a view of Africans as lacking the agential capacity necessary to function as authors of innovative and indigenous forms of queer and anti-queer affect”.

sexuals de Mwangi), desplaçament (responsabilitzar àrabs de la importació d'hoerotisme o individualitzar-lo per Mwangi) i negació (les informacions sobre les pràctiques sexual de Mwangi són mentida). Per altra banda, Rao repassa com la història dels màrtirs es reivindica com a memòria *queer* per activistes *kuchu* (terme 'LGTB') i repassa lectures *queer* múltiples amb el típic afany desestructuralista on al final fins i tot els patges esdevenen referents *queer* també. Per aquesta relectura Rao també recupera el marc teòric de Muñoz sobre (dis-)identificació (pp. 97-106).

Chapter 4. Spectres of Colonialism

El capítol 4 –*Spectres of Colonialism*– torna la mirada al centre, és a dir al Regne Unit i al parlament de Westminster. S'analitza el espectre molt variant en el que es donen diferents memòries del colonialisme. Així, Rao oposa els debats públics i parlamentaris entorn a la responsabilitat britànica amb el tràfic d'esclaus i la criminalització de l'homosexualitat. Rao mostra que en el cas de la criminalització de l'homosexualitat les elits britàniques estan molt més disposades a admetre culpa (com per exemple pel Turing Pardon), mentre que en el cas de l'esclavitud hi ha un intent de centrifugar responsabilitats i celebrar el paper que ha tingut el Regne Unit en l'abolició del tràfic d'esclaus. Rao ofereix varies explicacions per aquest desfase: per una banda, recorre a la teoria de relació d'objecte, argumentant que la culpa està situada en un jo històric separat per ruptures temporals com la descolonització i la descriminalització, i que la pròpia descriminalització de l'homosexualitat torna a atorgar-li un paper autocomplacent de superioritat al Regne Unit que fins i tot alimenta actuacions neocolonials (com condicionar ajuts a legislació no discriminatòria). Per altra banda, Rao observa un blanqueig de *queerness* personificat en Turing: la diferència sexual i de gènere implícitament està vista com a més propera, blanca, de classe mitjana (contràriament a la majoria de les víctimes de la criminalització). Finalment, argumenta que reconèixer culpa per l'esclavitud implicaria no només compromisos per reparacions, sinó qüestionar les bases més fonamentals del sistema econòmic.

Chapter 5. Queer in the Time of Homocapitalism

El capítol 5 –*Queer in the Times of Homocapitalism*– analitza la relació entre neoliberalisme i drets LGTB a través del terme homocapitalisme. Per això se centra sobretot en la postura pro drets LGTB de *World Bank*, condicionant un préstec per Uganda a no aprovar l'AHB. També es discuteixen com l'empresa índia Anouk es posiciona com a LGTB-friendly. Com a sortida o resistència es fa una anàlisi de la pel·lícula *Papilio Buddha* i s'advoca per a aliances àmplies. El capítol explica i pregunta perquè les institucions del capitalisme global prenen

una postura activista contra la homofòbia, perquè *queers* son considerats *stakeholders* potencials per a la indústria de desenvolupament i el pensament estratègic del comerç global i quina és la comprensió subjacent d'homofòbia que hi ha en aquesta postura empresarial 'activista'. Per respondre aquestes preguntes Rao parteix d'una manera molt comprensible i comprimida dels conceptes homonormativitat (Duggan, 2004), homonacionalisme (Puar, 2007), el debat entre Fraser i Butler, incorporant la crítica de Wendy Brown a la raó neoliberal i l'aportació materialista entorn a l'homosexualitat (d'Emilio, 1983) per formular la seva proposta d'homocapitalisme. Ras i curt podríem dir que l'homocapitalisme és una economia política de l'homofòbia on l'empresariat entén homofòbia com a merament cultura i no entén que homofòbia també té explicacions materials que creen les condicions materials que mouen el pànic moral. Especialment on *queerness* és criminalitzat “l'homocapitalisme ofereix una estratègia persuasiva per a la inclusió *queer* en un moment en què l'homonacionalisme no ha (encara?) reeixit⁴” (p. 151, traducció pròpia) apel·lant a “un futur brillant de creixement i productivitat”⁵ (p. 151, traducció pròpia).

Chapter 6. The Nation and its Queers (future through backwardness)

L'últim capítol –capítol 6, *The Nation and its Queers*– mira més detenidament a la Índia i proposa una analogia entre les lluites Dalit i les lluites trans*. Així proposa una “ressonància estructural entre un desig transfeminista que es podria descriure com l'aniquilació política del gènere i el projecte ambedkarite d'aniquilació de la casta⁶” (p. 198, traducció pròpia). Per això recupera la preocupació per la temporalitat i analitza la presència del terme endarreriment (*backwardness*) en els debats polítics i legals sobre col·lectius vulnerables o exclosos a la Índia. Rao adverteix que mentre “l'homosexual s'interpreta com una criatura de la modernitat, el subjecte trans (reduït) s'encamina en la tradició”⁷ (p. 180, traducció pròpia), però reconeix, a partir d'una anàlisi tant de lluites trans* com de lluites Dalit, el potencial emancipatori de la posició de l'endarreriment. Acaba amb un homenatge a allò trans* tant en les lluites polítiques com en l'anàlisi polític de la nació:

⁴ “Homocapitalism offers a persuasive strategy for queer inclusion in a moment in which homonationalism has not (yet?) succeeded”.

⁵ “A rosy future of growth and productivity”.

⁶ “Estructural resonance between a transfeminist desire for what might be described as the political annihilation of gender and the Ambedkarite project of annihilating caste”.

⁷ “The homosexual is construed as a creature of modernity, the (reduced) trans subject is routed in tradition”.

Aquí té una importància central la manera com s'ha imaginat, problematitzat i reimaginat el suposat endarreriment geopolític de la nació en un determinat imaginari d'elit a través de la lent del gènere. En tractar de donar sentit a aquests canvis, suggereixo que podríem començar a reconèixer la pròpia transitat de la nació⁸. (p. 199, traducció pròpia)

REFERÈNCIES

- Chakrabarty, Dipesh (2010). *Europa als Provinz. Perspektiven postkolonialer Geschichtsschreibung*. Campus.
- Coll-Planas, Gerard; García-Romeral, Gloria & Martí Plademunt, Blai (2020). Doing, being and verbalizing: Narratives of queer migrants from Muslim backgrounds in Spain. *Sexualities* 24(8), 984-1002. <https://doi.org/10.1177/1363460720944589>
- D'Emilio, John (1983). Capitalism and Gay Identity. En Ann Snitov, Christine Stansell & Sharan Thompson (Ed.), *Powers of Desire: The Politics of Sexuality* (pp. 100-113). Monthly Review Press.
- Duggan, Lisa (2004). *The Twilight of equality? Neoliberalism, Cultural Politics and the Attack on Democracy*. Beacon Press.
- Freude, Leon & Vergés Bosch, Núria (2020). Homonationalism in Europe? A quantitative comparison of the values of Europeans. *Sexuality & Culture*, 24(5), 1292-1314. <https://doi.org/10.1007/s12119-019-09683-7>
- Morán Faúndes, José Manuel (2019). The geopolitics of moral panic: The influence of Argentinian neo-conservatism in the genesis of the discourse of 'gender ideology'. *International Sociology*, 34(4), 402-417. <https://doi.org/10.1177/0268580919856488>
- Rao, Rahul (2010). *Third world protest: Between home and the world*. Oxford University Press.
- Rodó-Zárate, Maria (2020). Gender, Nation, and Situated Intersectionality: The Case of Catalan Pro-independence Feminism. *Politics & Gender*, 16(2), 608-636. <https://doi.org/10.1017/S1743923X19000035>
- Stryker, Susan; Paisley Currah & Lisa Jean Moore (2008). Introduction: Trans-, Trans, or Trangender?, *Women's Studies Quarterly*, 36, 11-22.
- Puar, Jasbir K. (2007). *Terrorist Assemblages: Homonationalism in Queer Times*. Duke University Press.
- Sadurní Balcells, Núria & Pujol Tarrés, Joan (2015). Homonationalism in Catalonia: an approach from LGTBI activism. *Universitas Psychologica*, 14(SPE5), 1809-1820. <https://doi.org/10.11144/Javeriana.upsy14-5.hcva>

⁸ "Of central importance here is the manner in which the nation's purported geopolitical backwardness has been imagined, problematised and re-envisioned in a certain elite imaginary through the lens of gender. In trying to make sense of these shifts, I suggest that we might begin to recognise the nation's own transness".

LEON FREUDE

Leon Freude és investigador predoctoral al departament de Sociologia de la Universitat de Barcelona i ensenya Tècniques d'Investigació Social. La seva tesis gira entorn a la mesura quantitativa de valors homonacionalistes. Ha publicat a revistes com *Current Sociology*, *Sexuality & Culture*, *Revista Española de Sociología* y *Teaching Sociology*.

lfreude@ub.edu

<https://orcid.org/0000-0003-2284-9817>

FINANÇAMENT

Aquesta ressenya s'ha elaborat en el marc del projecte de doctorat finançat pel Ministerio de Universidades (FPU18/02501).

FORMATO DE CITACIÓN

Freude, Leon (2022). Recensió d'Out of Time. The Queer Politics of Postcoloniality de Rahul Rao. *Quaderns de Psicologia*, 24(1), e1782.
<https://doi.org/10.5565/rev/qpsicologia.1782>